

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla dr. Szilágyi Anna ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Balogh Ákos ügyvéd által képviselt alperes ellen vállalkozói díj megfizetése iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2007. január 22-én kelt 6.G.40.879/2003/61. számú ítélete ellen a felperes által 64. sorszám alatt, az alperes részéről 63. sorszám alatt benyújtott fellebbezések folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és a felperes javára fizetendő tőkét 97.444 (Kilencvenhétezer-négyszáznegyvennégy) forintra leszállítja. Ezen összeg, továbbá 15.728.375 (Tizenötmillió-hétszázhuszonnyolcezer-háromszázhetvenöt) forint után a felperesnek fizetendő késedelmi kamat kezdő időpontját 2002. június 30. napjában állapítja meg, és a felperest terhelő első fokú perköltséget 1.787.632 (Egymillió-hétszáznyolcvanhétezer-hatszázharminckettő) forintra felemeli.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 1.000.000 (Egymillió) forint másodfokú perköltséget, és külön felhívásra a Magyar Államnak az alperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt 894.154 (Nyolcszázkilencvennégyezer-egyszázötvennégy) forint jogorvoslati illetéket; 5.846 (Ötezer-nyolcszáznegyvenhat) forint eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A felperes 2001. február 26-án 2 éves határozott időtartamra (2001. április 1. - 2003. március 31.) vállalkozási szerződést kötött az alperessel, mint megrendelővel budapesti és Pest megyei szerkesztett hír- és magazinműsorok készítésére, rögzített vagy élőben sugárzandó adásanyagok formájában, és az alperes által megszabott határidőben történő átadására (átjátszására). A felek minden megkezdett, adásba került, a felperest megillető műsoridőpercre nézve 12.500 forint és ÁFA vállalkozási díjban állapodtak meg. A szerződés rendelkezése szerint a vállalkozási díj mindig a teljesített tárgyhónapot követően esedékes, kifizetésére az alperes által igazolt teljesítés alapján a felperes részéről benyújtott és szabályszerűen kiállított számla kézhezvételét követő 30 naptári napon belül, átutalás útján kerül sor. A szerződés 4.2.4. pontja szerint rögzítést nyert, hogy az alperes kötelezettséget vállal arra, hogy a szerződés szerinti feladatok ellátásához szükséges technikai eszközparkot, helyiséget, valamint a személyi feltételeket - külön megállapodásban rögzítettek szerint - a felperes részére biztosítja.

Az alperes szolgáltatta a szerződés tárgyát képező felperesi feladatok ellátásához; a hír- és magazinműsorok készítéséhez szükséges technikai eszközparkot, helyiséget, személyi feltételeket, archív anyagokat, e szolgáltatások ellenértékében a felek - tárgyalásaik ellenére - nem egyeztek meg.

Az alperes 2002. május 23-án kelt levele mellékleteként a vállalkozási szerződés 4.2. pontjára hivatkozással megállapodás-tervezetet küldött a felperesnek, s e tervezet 2. pontja szerint a 2002. április 30-ig nyújtott szolgáltatásait (kapacitás, üzemanyag, helyiséghasználat, telefon, archívanyag, archívtechnika) elszámolva összesen 126.160.155 forint felperesi tartozást jelölt meg, s a 3. pontban rögzítette, hogy a szerződés teljesítése folytán 2002. május 22-én 65.567.625 forint a kiszámlázott követelése a felperesnek, és ezt a tartozását a felsorolt szolgáltatásai ellenértékébe beszámítással tekinti rendezettnek, így a felperes tartozása alperes felé 60.592.530 forint tőke. A felperes ezt a megállapodás-tervezetet 2002. május 28-án kelt levelében kifejtettek alapján nem fogadta el, és a felek közötti szerződést azonnali hatállyal felmondta, többek között arra hivatkozással, hogy az alperes 30 napnál régebben lejárt, mintegy 20 millió forint vállalkozási díjat felróhatóan elmulasztott a felperesi társaságnak megfizetni, és kérte a ki nem fizetett vállalkozási díj, valamint a szerződés 7.3. pontja alapján - az azonnali hatályú felmondás folytán megszűnt szerződésre figyelemmel - további vállalkozási díj megfizetését.

Az alperes ugyanaznap kelt levelében szintén azonnali hatállyal felmondta a jogviszonyt, melyet azzal indokolt, hogy a felperes a megállapodás-tervezet aláírásának és a szerződésben vállalt kötelezettségei jövőbeni teljesítésének megtagadásával a szerződés fenntartását ellehetetlenítette, és súlyos

szerződésszegést követett el azzal, hogy a 2001. december 17-i és 14-i magazinműsorban jogellenesen reklámot sugárzott. Felmondásához csatolta - a 2002. májusban kelt szerződés-tervezetében rögzített, a felperessel szembeni követelését tartalmazó - a sorszámu számlát.

A felperes 2002. június 4-én kelt levelében elfoglalt álláspontja szerint a felek közötti szerződés a felperes 2002. május 28-án kelt azonnali hatályú felmondása folytán szűnt meg, az alperes által a szerződés tartama alatt nyújtott kapacitást, üzemanyag, telefon- és irodahasználati költségeket 47.875.000 forint és ÁFA összegben elismerte.

Ilyen előzmények után a felperes a Ptk. 389., 298. és a 301. §-aira hivatkozással 2001. április 1. és 2002. május 31. között esedékessé vált, összesen 15.825.819 forint, valamint 121.982.321 forint további vállalkozási díj, ezen összegek után 2002. május 28. napjától járó törvényes kamatok és a perköltség megfizetése iránt terjesztett elő keresetet az alperessel szemben. A 15.825.819 forint díjigényével kapcsolatban előadta, hogy a felek közötti szerződés alapján az alperes részéről ki nem egyenlített vállalkozási díj teljes összege 75.572,125 forint, amelyből a felperes által eszközhasználatra elismert tartozás 59.746.376 forint, így a fennmaradó követelése 15.825.819 forint és járulékai. Előadta továbbá; az alperes megsértette a rendeltetésszerű joggyakorlás elvét és visszaélt gazdasági erőfölényével, amikor a külön megállapodás megkötését halogatva, majd attól elzárkózva a technikai eszközök, a személyzet, illetve a szerződés szerinti tevékenység végzéséhez, helyiségek rendelkezésre bocsátása fejében - erre vonatkozó kétoldalú megállapodás hiányában - ún. belső listaárat alkalmazott az általa nyújtott szolgáltatások díjának megállapításánál, és a felperes követelését jogalap nélkül beszámította. A vállalkozási díjat 30 nappal az esedékességét meghaladóan - több alkalommal - az alperes nem egyenlítette ki, mely súlyos szerződésszegő magatartás miatt a felek közötti jogviszony fenntartása ellehetetlenült, a felperes ezért mondta fel azonnali hatállyal 2002. május 28-án a vállalkozási szerződést. A rendkívüli felmondás gyakorlására a szerződés 7.3. pontja lehetőséget adott, s ez esetben a fenti lejárt követelésén túlmenően a szerződés időtartamának utolsó napjáig terjedő időtartamra számított vállalkozási díjra tarthat igényt, amelyet a keresetében 121.982.321 forint és kamataiban határozott meg.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint 2002. május 23-án jogszerűen gyakorolta beszámítási jogát a felperes követelésével szemben, mivel ebben az időpontban a felperesi követelést meghaladó összegű lejárt követelése állt fenn, ezért a felperes jogszerűtlenül gyakorolta a felmondás jogát. A felperes igénybe vette az általa nyújtott szolgáltatásokat, melynek ellenértékét az alperesnél rendszeresített ún. belső árjegyzék alapján számolta ki. Hivatkozott arra is, hogy akkor sem lett volna jogalap a rendkívüli felmondásra, ha az alperes beszámításra alkalmas ellenkövetelése csupán a felperes által is elismert mértékig alapos, mivel a felperes 2002. június 4-i levelében a beszámítást bruttó 59.843.750 forint erejéig maga is megalapozottnak ismerte el, és a felmondás időpontjában az alperesnek

csak bruttó 34.328.125 forint 30 napot meghaladó késedelmes tartozása állt fenn. Az elmaradt vállalkozói díj címén előterjesztett 15.825.819 forint felperesi követeléssel szemben - jogfenntartással - beszámítási kifogással élt, és arra az esetre, ha a felperes a szerződés 7.3. pontja alapján megalapozottan érvényesít igényt az alperessel szemben; másodlagosan a felperes által követelt összeg mérséklését kérte a Ptk. 247. § (1) bekezdése alapján, mivel, a felperes által hivatkozott kikötés - álláspontja szerint - a meghíúsulási kötbér jogintézményének felel meg. Indítványozta igazságügyi szakértő kirendelését annak megállapítására, hogy az általa a beszámításhoz figyelembe vett ún. belső árjegyzékben foglalt, illetve az archívumhasználat tekintetében megállapított árak a piaci árak megfelelnek.

Az első fokú eljárás tartama alatt az alperes 15.728.325 forint vállalkozói díjat teljesített a felperesnek.

Az elsőfokú bíróság - bizonyítási eljárás lefolytatását követően - ítéletében kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 36.692.140 forint tőkét, annak 2002. május 28. napjától 2004. december 31. napjáig az éves költségvetési törvény szerinti kamatot, 2005. január 1-jétől a kifizetés napjáig a minden naptári félév teljes idején az érintett félév előtti utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat 7 %-kal növelt mértékét, továbbá 15.728.375 forint tőke után 2002. május 28-tól 2004. december 31-ig az éves költségvetési törvény szerinti kamatot, 2005. január 1-jétől a 2005. december 14-ig terjedő időszakra a minden naptári félév teljes idején az érintett félév előtti utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat 7 %-kal növelt mértékét. A felperest kötelezte, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 239.013 forint perköltséget, egyebekben a felperes keresetét és az alperes beszámítási kifogását elutasította. Határozata indokolása szerint a peres felek között 2001. február 26-án a Ptk. 389. §-a szerinti vállalkozási szerződés jött létre, s a Ptk. 391. §-ának (1) bekezdésének rendelkezése szerint a vállalkozó a művét a saját költségén készíti el. Megállapította, hogy a felek közötti szerződés 4.2.4. pontjában felsorolt szolgáltatásokért az alperes díjat számított fel a felperesnek, amelyet a beszerzett igazságügyi szakértői vélemény szerinti mértékben a felperes maga is elfogadott, és a keresetét is ennek a figyelembevételével mellett terjesztette elő. A vállalkozási szerződés nem utalt arra, hogy az alperes részéről nyújtott szolgáltatások ingyenesek, az ingyenességben - visszterhesség vélelmére figyelemmel - kifejezetten meg kellett volna állapodni. Ennek hiányában - az elsőfokú bíróság álláspontja szerint - a 4.2.4. pontban rögzített szolgáltatásokért a felperesnek fizetnie kellett. A beszerzett igazságügyi szakértői vélemény megállapításaira figyelemmel úgy ítélte meg, hogy a felperesnek a szerződés 7.3. pontjára alapított azonnali hatályú felmondása jogszerű volt, mivel az alperes beszámítási igénye az összepszerűség vonatkozásában nem bizonyult megalapozottnak, így a felmondás időpontjában 30 napot meghaladó fizetési késedelme állt fenn a felperessel szemben. A felek szerződése a rendkívüli felmondás folytán 2002. május 28. napján megszűnt, a felek elszámolása a Ptk. 319. § (2) és a 321. § (1) bekezdéseiben írt rendelkezéseken alapul. A leszámolt vállalkozási díjkövetelés nem volt vitás, a felperes a követeléséből már a

keresetlevél benyújtásakor levonta az általa elismert 59.746.306 forintot. Mivel a szakvélemény a szerződés 4.2.4. pontja szerinti ráfordításokat 57.769.862 forintban mutatta ki, így megállapította, további levonásra az alperes javára nincs mód. Az alperes a per tartama alatt 15.728.375 forintot teljesített a felperesnek, ezért a felperes 15.825.819 forint vállalkozói díj-követeléséből további 97.444 forint fizetésére köteles az alperes. Az elsőfokú bíróság jogi álláspontja szerint a szerződés 7.3. pontjában meghatározott esetre kikötött díjigénye a Ptk. 246. §-a értelmében megghiúsulási kötbérnek minősül, miután csak a tényleges vállalkozási tevékenység után követelhető megalapozottan ellenszolgáltatásként vállalkozási díj, a felek megállapodása azonban a szerződés megszűnését követő időszakra tette lehetővé a felperes igényének az érvényesítését, ezért a követelt 121.982.321 forint összeget a bíróság mérlegeléssel a Ptk. 247. §-ának (1) bekezdése alapján 36.594.696 forintra mérsékelte. Összességében - a per tartama alatti alperesi teljesítésre is figyelemmel - 36.692.140 forint tőke és kamatai, továbbá a teljesített 15.728.375 forint járulékai megfizetésére kötelezte az alperest, ezt meghaladóan a keresetet és a beszámítási kifogást elutasította. Az ítélet késedelmi kamatra vonatkozó rendelkezését a Ptk. 301. és 301/A. §-ára alapította. A perköltségről - a felperesre terhesebben - a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése szerint határozott, megállapítva, hogy a felmerült 406.400 forint szakértői költséget az alperes viseli, mert a bizonyítás sikertelen volt a szerződés 4.2.4. pontja szerinti költségek mértéke és az archívumhasználati díj vonatkozásában.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen mindkét peres fél fellebbezést terjesztett elő.

A felperes fellebbezésében az ítélet megváltoztatásával a kereseti követelésének megfelelő, 121.982.321 forint és a teljes perköltség megfizetésére kérte az alperes kötelezését. A fellebbezésében kifogásolta a felperesi követelés kötbérnek minősítését, igénye mérséklését, továbbá a perköltségre vonatkozó ítéleti rendelkezést. A felperes álláspontja szerint a vállalkozási szerződés 7.3. pontja a felek által közösen megállapított, az alperesi szerződésszegésre alapított és a szerződés egyoldalú megszüntetéséhez fűződő joghátrány, amely a szerződés helyes értelmezése szerint kizárja a sérelmet szenvedett félnek a szerződéses összeget meghaladó kártérítésre vonatkozó igénye érvényesítését, ezért az kötbérnek nem tekinthető, így annak bírósági mérséklésére nincs jogszabályi lehetőség, a szerződéses rendelkezés valójában átalány kártérítésnek tekinthető. Előadta, hogy a felek a vállalkozási szerződést hosszú távú együttműködésre szánták, amelyet azonban az alperes szándékosan ellehetetlenített azáltal, hogy a szolgáltatás szerződéses ellenértékének megfizetését - többszöri, erre vonatkozó felhívás ellenére - alaptalan követelésekre való hivatkozással megtagadta. A felperest igen jelentős összegű kár érte a vállalkozási díj elmaradásán felül a reklám és szponzorációs tevékenység elmaradása következtében is, kiemelkedő összegű bevételkiesés sújtja a felek közötti szerződés megszűnése következtében, ezért a vállalkozási szerződés 7.3. pontjában írott összegnek, mint kötbérnek a mérséklése körében hozott ítéleti döntés is megalapozatlan abban az esetben is, ha egyébként ezen szerződéses rendelkezés kötbérnek tekinthető, mert az érvényesíteni kívánt összeg túlzott mértékűnek nem minősíthető, a mérséklésnek a Ptk. 247. §-ának (1)

bekezdése és a GK 17. számú állásfoglalása értelmében nem volt helye. Hivatkozott arra is, hogy a Pp. 81. §-ának (2) bekezdésében írt szabályok alapján a teljes perköltségnek az alperesre való hárítása az indokolt.

Az alperes fellebbezésében elsődlegesen az ítélet részbeni megváltoztatásával a kereset teljes elutasítását, másodlagosan a terhére megítélt összeg kéthavi vállalkozási díjnak megfelelő leszállítását kérte. Megismételte azt az álláspontját, amely szerint a felperes szerződésszegésre alapított felmondása nem volt jogszerű, s ezért a szerződés 7.3. pontjára alapított igénye megalapozatlan, ide értve azt is, hogy az alperesnek a perbeli beszámítása maradéktalanul megalapozott volt. Megítélése szerint a Ptk. 247. §-ának (1) bekezdése alapján mérsékelt összegben az alperes terhére megállapított háromhavi teljes bruttó árbevételt meghaladó összeg még mindig eltűzottnak minősíthető, mivel jelentősen meghaladja azt az összeget, amellyel a felperes a szerződés megkötésekor haszonként a felmondás és a határozott idő lejárta közötti időszakra számolhatott, s a megítélt kötbér a káron-szerzés tilalmának általános polgári jogi elvébe is ütközik.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az alperes fellebbezésének elutasítására irányult. Álláspontja szerint alaptalanul hivatkozott az alperes arra, hogy a felperes felmondása nem volt jogszerű, mivel az alperesnek a szerződés felmondásának időpontjában nem volt a felperessel szemben beszámításra alkalmas követelése. A felek között a vállalkozási szerződés 4.2.4. pontjában írt külön megállapodás csupán az eszközök és a helyiségek igénybevételével érvényesen nem jött létre, a szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges (Ptk. 205. § (2) bekezdés). Utalt arra is, hogy a szerződő felek szándéka az volt, hogy az alperes az általa nyújtott szolgáltatásokért ellenértéket nem követel. Az alperes nem tudta bizonyítani a felperes részére biztosított eszköz- és archívumhasználat mértékét, ezért a szakértő csak a felperes által elismert mértékben vette figyelembe az alperesi beszámítással érvényesített szolgáltatások értékét. Azzal is érvelt, hogy az alperesnek a felperessel szemben a szerződés megszűnését követően keletkezett a Ptk. 361. §-a szerinti visszatérítési igénye, amely azonban a felperesi felmondás közlésének időpontjában nem volt esedékes, ezzel szemben 2002. május 28. napján az alperesnek a felperessel szemben összesen 22.915.394 forint 30 napot meghaladó tőketartozása és 462.703 forint késedelmi kamattartozása állt fenn. A felperes kifejtette továbbá, hogy a felek a szerződésszegő alperes által fizetendő kártérítés mértékét magában a szerződésben limitálták, és a Ptk. 359. §-ának (1) bekezdése alkalmazásával a károkozásért felelős személyt olyan összegű általános kártérítés megfizetésére kötelezzék, amely a károsult teljes anyagi kárpótlására alkalmas.

A felperes fellebbezése nem, az alperes fellebbezése túlnyomó részben megalapozott.

Az elsőfokú bíróság lényegében helyesen állapította meg a tényállást, az adott tényállás mellett a Fővárosi Ítéltábla nem osztotta azt a jogi álláspontot, hogy a felperes 2002. május 28-án kelt, s a perbeli szerződés 7.3. pontjára alapított azonnali hatályú felmondása jogszerű volt, és ennek következményeként megilleti az ítéletben megállapított mérsékelt összegű kötbér.

A jogvitát tekintve a felek közötti, 2001. február 26-án kelt szerződés tartalmából kell kiindulni.

A Ptk. 200. §-ának (1) bekezdése szerint a szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg. A szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja.

Az idézett rendelkezések értelmében a szerződési szabadság elve a polgári jogban nemcsak a szerződéskötési szabadságban fejeződik ki, hanem abban is, hogy a felek szabadon dönthetnek a szerződés tartalmát illetően is.

A szerződés tartalmát általában a szerződő felek jogainak és kötelezettségeinek összessége határozza meg.

Az adott esetben a 2001. február 26-i vállalkozási szerződésben a felek - többek között - a felperes oldalán kötelezettségként határozták meg a budapesti, Pest megyei szerkesztett hír- és magazinműsorok készítését, és/vagy élőben sugárzandó anyagok formájában és az alperes által megszabott határidőben történő átadását, átjátszását (szerződés 2.1. pont). Az alperes kötelezettsége, hogy a fenti feladatok ellátásához a felperes számára biztosítsa a szükséges technikai eszközparkot, helyiséget, személyi feltételeket (szerződés 4.2.4. pontja).

A felek a szerződés 3.1. pontja szerint a felperest megillető vállalkozási díjat minden megkezdett, adásba került műsoridőperc után 12.500 forint és ÁFA összegben jelölték meg. Az alperes fenti szolgáltatásának (szerződés 4.2.4. pont) ellenértékét nem határozták meg, a feltételek rögzítését külön megállapodásra utalták, ez a körülmény azonban nem eredményezhette az alperes szolgáltatásának az ingyenességét, figyelemmel a szerződések Ptk. 201. §-ának (1) bekezdésén alapuló visszterhességére.

A Ptk. 201. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik; a szerződéssel kikötött szolgáltatásért - ha a szerződésből vagy a körülményekből kifejezetten más nem következik - ellenszolgáltatás jár.

E jogszabályhely a szerződés visszterhessége mellett törvényi vélelmet állít fel, amely azt jelenti; ha a visszterhesség vitatott, a szerződés ingyenes voltát annak a félnek kell bizonyítania, aki arra jogot alapít.

Helyesen állapította meg a jelen ügyben az elsőfokú bíróság, hogy sem a szerződésből, sem az ügy körülményeiből nem következett az alperes részéről nyújtott szolgáltatások ingyenessége, azt a felperes nem bizonyította, ezzel ellenkezőleg, az alperes által biztosított eszközpark és egyéb szolgáltatások

tekintetében a fizetési kötelezettségét maga is elismerte, és a keresetében a vállalkozási szerződésből eredő díjkövetelését ennek figyelembevételével terjesztette elő.

Kétségtelenül megállapítható tehát, hogy a 2001. február 26-án kelt vállalkozási szerződés szerinti felperesi feladatok ellátásához szükséges technikai eszközpark, helyiség stb. biztosításáért az alperest a Ptk. 201. §-ának (1) bekezdése értelmében ellenszolgáltatás illette meg, mely tényt maga a felperes is elismert. A per iratai, a felek közötti levelezések azt is alátámasztják, hogy a felperes az alperes ellenszolgáltatás fizetésére irányuló igényét - a jogviszony tartama alatt - folyamatosan elismerte, így a 2002. február 1-jén kelt felperesi levélben, amely szerint az általa használt valamennyi kapacitásért havonta 3 millió forint és ÁFA átalány, valamint 216.000 forint és ÁFA bérleti díj fizetését vállalta. Tehát az alperesnek járó ellenérték kiszámítható volt, s azt a perben beszerzett szakértői vélemény a felperes által elismert összegben elfogadhatónak tartotta.

Tény, hogy a felperes az alperes megrendelésére hír- és magazinműsorokat készített és egyéb, a szerződésben írt szolgáltatásokat teljesített, szolgáltatásait kizárólag az alperes egyidejű teljesítése tette lehetővé, az alperes a szerződésben vállalt gyártási feltételeket folyamatosan biztosította. A felek ezen magatartása akként értékelhető, hogy a megállapodás - az eszközpark biztosítása és az azért járó ellenszolgáltatás kérdésében - a Ptk. 216. §-ának (1) bekezdése alapján a felperes és az alperes között létrejött, figyelemmel arra is, hogy a ténylegesen igénybe vett egyes eszközök használatáért (telefon, üzemanyag stb.) járó térítés mértéke közelebbi megegyezést nem is igényelt. Ebből az következik, hogy a saját szolgáltatásának a teljesítésével az alperesnek is megnyílt az igénye az ellenszolgáltatás teljesítésének a követelésére (Ptk. 280. § (1) bekezdés), ezzel állt szemben a felperes által végzett tevékenységért járó díjigény, mely - a per adatai szerint - 2002. május 28. napján 22.915.394 forint tőkéből és 462.703 forint késedelmi kamatból állt (a fellebbezési eljárásban 10.Gf.40.243/2007/3F/1. alatt csatolt irat).

A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint a felek jogvitáját tekintve - a fentieken túlmenően - a következő szabályok bírnak jelentőséggel.

A Ptk. 4. §-a szerint a polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeinek megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni. A Ptk. 277. §-ának - a perbeli szerződés megkötésének időpontját tekintve - (2) bekezdése értelmében a felek a szerződés teljesítésében együttműködésre kötelesek. A jogosultnak olyan módon kell elősegítenie a teljesítést, ahogyan az az adott helyzetben elvárható.

A felperes megsértette a Ptk. 4. §-ában írt alapelvet és a 277. §-ának (2) bekezdésében írt rendelkezéseket, mivel csak az azonnali hatályú felmondást követően, 2002. június 4-én kelt levelében közölte az alperessel hogy a vele szemben fennálló vállalkozási díj iránti követelését az általa elismert összegben

csökkenti. A felperes e magatartása folytán előnyöket nem szerezhethet, mivel a Ptk. 303. § (3) bekezdése szerint a jogosult késedelme a kötelezett egyidejű késedelmét kizárja. A felperesnek - a felmondásig - elismerten 47.875.000 forint és ÁFA tartozása állt fenn az alperessel szemben (az alperes részéről 2001. áprilisa és 2002. május 28. között nyújtott szolgáltatások ellenértékeként), ezért a vállalkozási szerződés 7.3. pontjára alapított azonnali hatályú felmondása jogszerűtlen, nem felel meg a Ptk. 303. § (3) bekezdésében írt rendelkezésnek, így jogalap hiányában az elsőfokú bíróság által helyesen kötbérnek minősített követelése is alaptalan. Téves ezért a felperesnek a fellebbezési ellenkérelmében az az érvelése, amely szerint az alperesnek a felperessel szemben a szerződés megszűnését követően keletkezett a Ptk. 361. §-a szerinti visszatérítési igénye, figyelemmel arra is, hogy a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazására csak akkor kerülhet sor, ha a felek között nincs szerződéses jogviszony.

Tévesen állította a felperes fellebbezésében, hogy a perbeli szerződés 7.3. pontjában írt kikötés nem minősül kötbérnek. A Ptk. 246. §-ának (1) bekezdése értelmében nincs akadálya annak, hogy a szerződés nem teljesítése, vagy nem szerződésszerű teljesítés esetére a felek pénzüsszeget kössenek ki. A kötbér, mint szerződést biztosító mellékkötelezettség, nemcsak megghiúsulás, késedelem vagy hibás teljesítés esetére köthető ki, hanem egyéb, a felek által meghatározott olyan esetre is, amely nincs meghatározva a Polgári Törvénykönyvben. A Ptk. 247. §-ának (1) bekezdése szerint a túlzott mértékű kötbér összegét a bíróság mérsékelheti. Az elsőfokú bíróság helyesen - a szerződésszegés súlyának és következményének figyelembevételével - mérlegelt és így helytállóan mérsékelte a felperes által érvényesíteni kívánt követelést. A Fővárosi Ítéltábla fent elfoglalt álláspontjára tekintettel a mérsékelt összegű kötbér - jogalap hiányában - az alperessel szemben nem érvényesíthető.

Tévesen hivatkozott a perben a felperes a szerződés 7.3. pontjával kapcsolatban az általános kártérítésre vonatkozó szabályokra, mert a Ptk. 359. §-ának (1) bekezdésében írt jogintézmény alkalmazására akkor kerülhet sor, ha a kár bekövetkezte biztos, de mértéke bizonytalan. Ezzel szemben a felperes a szerződés megfogalmazása szerinti „vállalkozási díjigényét” kiszámította, annak összegszerűségét, számítási módját az alperes sem vitatta.

Mindezek értelmében a felperes fellebbezése nem megalapozott.

Az alperes fellebbezése a kötbérre nézve megalapozott, míg a kereset teljes elutasítására irányuló kérelem megalapozatlan.

A perben a felperes 15.728.375 forint és járulékai vállalkozási díj iránti igényt terjesztett elő, s e díjat 97.444 forinttal csökkentve, az első fokú eljárás tartama alatt az alperes teljesítette a felperesnek, így azt lényegében maga is megalapozottnak ítélte. Ezen felperesi kereseti kérelem körében a másodfokú bíróság elfogadta az elsőfokú bíróság ítélete indokolását - a késedelmi kamat kezdő időpontjával kapcsolatos rendelkezés kivételével -, tekintettel a perben beszerzett szakvélemény

megállapításaira is. A másodfokú bíróság, a rendkívüli felmondás kérdésében kifejtett álláspontja alapján, a felperes megalapozottnak ítélt követelése után nem a felmondás napját, hanem az utolsó felperesi számla (29/2002. sorszámú számla) fizetési határidejét jelölte meg a késedelmi kamat kezdő időpontjaként.

Mindezekre figyelemmel az Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, és az alperes által a felperesnek fizetendő 36.692.140 forint tőke összegét 97.444 forintra leszállította és ezen összeg, továbbá a 15.728.375 forint után fizetendő késedelmi kamat kezdő időpontját 2002. június 30. napjában állapította meg.

A felperes fellebbezése eredménytelen, az alperes fellebbezése túlnyomó részben sikeres volt. Az első fokú eljárásban a felperes 12 %-ban pernyertes, 88 %-ban pervesztes, míg az alperes 88 %-ban pernyertes, 12 %-ban pervesztes. Ennek megfelelően a felperest az általa lerótt 750.000 forint eljárási illeték 12 %-a: 90.000 forint, továbbá 2.000.000 forint, ÁFA-t is tartalmazó ügyvédi munkadíj figyelembevételével (32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés) 240.000 forint, összesen 330.000 forint első fokú perköltség illeti meg. Az alperest 2.000.000 forint ügyvédi munkadíj alapulvételével ennek 88 %-a: 1.760.000 forint, továbbá az általa szakértői díjként előlegezett 406.400 forint 88 %-a: 357.632 forint, összesen 2.117.632 forint illeti meg. A két összeg különbözete 1.787.632 forint, melyet a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján a felperes köteles az alperesnek megfizetni, ezért a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság által megállapított első fokú perköltség összegét 1.787.632 forintra felemelte.

A másodfokú eljárásban a felperes a fellebbezését tekintve pervesztes lett, az alperes túlnyomó részben - 97.444 forint kivételével - pernyertes, ezért a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján a felperest kötelezte az általános forgalmi adót is tartalmazó ügyvédi munkadíj megfizetésére a hivatkozott IM rendelet 3. §-ának (5) bekezdése alapján. Köteles továbbá a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 15. §-ának (1) bekezdése alapján 894.154 forint jogorvoslati illetéket - külön felhívásra - az államnak megfizetni, az illeték ezt meghaladó része az állam terhén marad.

Budapest, 2007. október 3.

. Bánki Horváth Mária s. k.,

a tanács elnöke

. Rédei Anna s. k.,
előadó bíró

Levek Istvánné dr. s. k.,
bíró

